

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Prima. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40244

12 De Antiphonis, Capitulo, Hymno, Versu, Antiph. Cantici, Cantico, & Orat. infra suis locis. Hymni non meminit Amalar. meminit Hugo in *Spec. Eccles. cap. 3.* ad excitandam mentem pro intelligentia proximi Canticum Evangelici, inquit *idem lib. 2. de Off. cap. 8.* Versus dicitur ante Canticum, vt magis attenti simus ad verba Cantici, Amalar. *lib. 4. cap. 45.* vel, vt excitemur ad credendum ea quæ promittuntur in Cantico, Dur. *lib. 5. cap. 4.*

13 Cur autem primo loco Canticum *Benedictus* in Officio dicitur, cum non fuerit in Euangelio Canticum primum? An quia à Vesperis inchoatur Officium, in quibus primum cantatur Canticum? An quia, vt ait Duran. *loco cit.* Zacharias loquitur cum Ioanne, qui est Aurora ante Christum Solem? & in aurora quidem Laudes dicuntur magis congruè. An quia de lumine fit mentio, *Illuminare his*, &c. quod est Matutinæ horæ proprium? De Oratione post Canticum omnes meminere Auctores. De Precibus, Suffragijs, Fine, Antiphonis finalibus in suis Capitibus *Sectione sequenti* cum reliquis agemus.

De Prima.

C A P. I I I.

Primæ vocabulum ad rem nostram vsurpatur in Regula sancti Benedicti *cap. 16.* & in Conc. Cabilonenfi II. Res ipsa est antiquior, tempore Cassiani expressè cæpta, de qua ipse *lib. 3. Instit. monast. cap. 4.* cuius vestigium potius, quàm res ipsa tota, videtur haberi apud Athanas. *lib. de Virginit. Sol,*

inquit, exoriens videat librum in manu tua, id est Psalterium; & loquitur de prece post Laudes, quæ ante Solis ortum complebantur. Volunt, S. Clementè loqui de Prima, cum ait *lib. 8. Constit. cap. 34.* Precationes faciemane, Turrianus *ibi.* & Durand. *l. 3. de Ritib. cap. 7.* & Suar. *lib. 4. de Haris Can. cap. 5. num. 8.* Negant Radulph. *Proposit. 14.* qui expressè docet, Primam & Completorium non ante Cassianum fuisse, & Francoinus *1. par. capite 14. num. 6.*

2 Quidquid sit de origine, affines horæ sunt Prima & Completorium, sicuti Laudes & Vesperæ; nam vtroque Confessio. Quatuor Psalmi, Hymnus, Capitulum & Responsorium immobiliter dicuntur: Canticum quoque Simeonis est immobile, cui respondet Symbolum sancti Athanasij in Dominicis immobile. Quæ omnia apta sunt initio diei & noctis, vt armemur cõtra hostes diurnos & nocturnos, ex Radulph. *loco cit.* Præclarè Ambrosius *Ser. 43. in Hexam. lib. 5. cap. 12.* de aibus loquens ait: Quis sensum hominis gerens, non erubescat sine Psalmorum celebritate diem claudere & adorari, cum etiam aues suauimodulatione & dulci carmine ortus dierum ac noctium prosequantur? Hæc de Prima & Completorio simul.

3 Post ortum Solis Prima congruentius recitatur; tum ex origine apud Cassianum expressè; tum ex Hymno, *Iam lucis orto sidere*; tum ex Auctoribus pluribus citatis à Franco. *cap. 15. num. 14.* Primò, vt sicut ouibus, quæ noctu custodiantur in ouilibus inclusa, manè ad pascua exantibus adest opilio, qui eas dirigat, ducat, defendat à lupis; ita nobis primo diluculo

diluculo surgentibus, Sole oriente, adfit Dominus verus Pastor, Amalar. *lib. 3. cap. 2.* Deinde, vt ipso Solis ortu Solem iustitiæ nobis orientem postulemus, Raban. 2. *Instit. cap. 3.* Denique ex Ruper. *lib. 3. cap. 3. de Diuin. Offic.* prima hora diei quærendum primùm est regnum Dei; & primæ cogitationes Clericorum, tamquam quadam lucis primitiæ, Deo sunt offerendæ.

4 Ordo *Prima* patet in Rubricis. Apud Scriptores de diuinis Officijs sola mentio fit ante omnes Horas de Oracione Dominica, de qua etiam Breu. M. S. antiquiss. de Symbolo quoque Apostolorum apud Polyd. Virgil. *de Inuent. rer. l. 6. cap. 2.* Initium à *Deus in adiutorium* habetur ex Amal. *lib. 3. cap. 2.* cum *Gloria Patri.* de Hymno Amalar. non meminit, sed Hugo meminit in *Spec. Eccl. cap. 3.* Antiphonam nemo notat nisi Radul. *Prop. 14.* qui vnam & solam Antiphonam singulis Horis tribuit.

5 Psalmi in Dominicis quatuor, Gemma an. *lib. 2. cap. 58.* in Ferijs totidem, ex Durando *lib. 5. Rat. cap. 5.* Additi sunt alij, qui secundo loco ponuntur; qui ijdem dicebantur omnes ante Pium V. in Dominicis, ex Breu. M. S. & impressis: nunc distributi sunt per Feras, tamquam Psalmi olim assignati *Prime*: tum verò etiam ne de P'alterio quidquam supersit. Et in Dominica quidem dicitur Psalmus *Cōstremi*, quia in eo habetur Versus, qui est de Resurrectione Domini, quam significat dies Dominica: *Hæc dies, quam fecit Dominus*; &c. Psalmus assignatus *Feria 2.* habet pro titulo, *Prima Sabbati.* quare & conuenit dici saltem prope Dominicam. Fortè etiam Psalmus *Feria 5.* datus est, in

quo agitur de mensa, refectione, paucis; quia significant Eucharistiam *Feria 5.* institutam. Psalmus autem *Feria 6.* totus est de Passione Domini. Cùm autem nullus supersit Psalmus qui assignari queat Sabbato, in quo etiam sapius fit de B. Virgine, ideò Sabbato quatuor Psalmi numquam dicuntur. Quaternarius hic Psalmorum numerus denotat, quòd in quatuor mundi partibus doctrina quatuor Euangelistarum laudatur, Dur. *loc. cit.* Vnde statim

6 Subditur Symbolum S. Athanasij; quia doctrinæ Euangelicæ, quam significant quatuor Psalmi, fundamentum est Fides, *idem loco cit.* qui & addit, initio diei ideò recitari, quia Fides est initium salutis. Plura de hoc Symbolo in proprio capite.

7 Verùm in Festis Psalmi tres dicuntur tantùm, Radulph. *Prop. 10.* vt etiam toto tempore Paschali, ob temporis, inquit, incunditatem, quæ laborem multa canendi excludit. Amal. autem *lib. 3. cap. 2.* tres ideò dici putat, quia pro tribus horis, à Prima ad Tertiam, laudandus est Deus trinus, & armandi sumus contra tres hostes. Hugo in *Spec. cap. 3.* quinquenarium numerum in tribus Psalmis obseruat, ad muniendos quinque sensus. Gemma *lib. 2. cap. 58.* ad quinque partitam per Christi Vulnere passionem initio diei recolendam. Explicat Durandus Hugonem *loco citato*, quòd diuiduntur duo Psalmi, *Beati immaculati*, & *Retribuere*, in quatuor octonarios, qui sunt veluti quatuor Psalmi; & in Hebraeo textu apparet hæc in quatuor partes distinctio. Primus Psalmus, *Deus in nomine tuo*, &c. dicitur pro toto itinere & cursu diei contra hostes aptissimus; & Psalmus,

Beati

Beati immaculati, plenus est morali instructione. Hæc fusiùs Amalar. *de Ordin. Antiph. cap. 6.*

8 De Capitulo, quod Amalarius omittit scribere, scribit Hugo *libro 2. cap. 1.* & Lectionem vocat. De Responsorio breui, de quo idem Hago, nihil Amalarius: de Oracione, cuius Hugo meminit: de Precibus, quas Amalar. innuit: de Confessione, de qua Gemma *lib. 2. cap. 64.* de Martyrologio, de quo Gemma *libro 2. cap. 58.* de *Prenosa*, cum reliquis usque ad finem, de quibus Hugo *2. de Offic. cap. 2.* & Radulph. *Propos. 14.* distinctiùs & plenius *Sectione sequenti* disseremus.

9 Illud hoc loco notandum est, Oracionem illam, *Sancta Maria, & omnes Sancti*, &c. esse antiquissimam, & in Ordine Romano legi. Ter quoque dici, *Deus in adiutorium*, vt præsentia & præterita deleamus; & futura peccata caueamus, Hugo *loco citato*. vel, vt armemur contra diabolum, mundum & carnem in nomine Trinitatis, Durandus *lib. 5. cap. 5.* Nullum tamen ad hæc verba, *Deus in adiutorium*, formatur Crucis signum.

10 Absolutio item Capituli cum Lectione & Capitulo Nonæ sæpius concluditur; quia prædicta, quæ extra Primam existimantur esse, dicuntur à Regularibus in Capitulo, ex Gemma *lib. 2. cap. 58.* & ad Lectionem communem post Horam Primam conueniebant Monachi, ex Amalar. *de Ordine Antiph. cap. 7.* Vnde cuius legitur hodie, (& hoc nomine vocatur in Breuiario) Lectio breuis. Idem Amalarius *lib. 4. de Offic. cap. 3.* putauit, additam fuisse in fine Lectionem hanc breuem pro Ca-

pitulo, quod post Psalmos Primam legebant antiqui.

11 Sed cur, quando Lectio breuis non habetur propria, sumenda est de Capitulo Nonæ? An, quia Capitulum Nonæ in Festis solet esse huius Epistolæ quæ legitur in Missa? vt scilicet finis Epistolæ finem imponat Primæ Horæ.

12 Denique Prima & Completorium non variantur, sicut aliæ Horæ, in quibus Capitula, Responsoria, Versus, Oratio variantur; quia principium & finis operum nostrorum firmiter sunt tribuenda Deo, ait Hugo *lib. 2. de Off. cap. 1.*

De Horis, Tertia, Sexta,
& Nona.

CAP. IV.

HÆ tres Horæ notissimæ fuerunt Apostolorum tempore, ad preces Deo fundendas, vt supra docuimus *Sect. 1. cap. 2. num. 1. pag. 2.* insigniores etiam in rebus humanis, ait Tertull. *in lib. de Ieiunio*, & solemniores in orationibus diuinis. quod ibidem confirmat exemplo tum Danielis, qui ter orabat in die; tum Apostolorum, vt de hoc loco citato diximus.

2 Præter eas, quas loco citato attulimus, rationes mysticas de his tribus Horis, possumus addere, quod hora Tertia datus fuit Spiritus sanctus, quem & nos petimus in Hymno ad Tertiam; lex noua data est Apostolis, de qua nos dicimus; *Legem posui tibi Domine*, &c. Hæc Durandus *lib. 5. cap. 6.* Hora Sexta Deus visus est Abrahamæ in Valle Mambre; Ioseph cum suis fratribus pransus est; Ruth Moabitibus excepta est à Booz, cum Samaritana